

Türk Siyasal Tarihinde "Gençlik"

İçeriği Yazan: [Ozan ÖRMECİ](#) [1] Zaman: Salı, 13/07/2010 - 01:00

Yazar: Ozan ÖMERÇİ

Türk siyasal tarihinde gençliğin rolü belki de tüm diğ er dünya ülkelerinin ötesinde bir anlam ta??maktadı r. Sadece 19. yüzyıldan ba?layarak giderek güçlenen Osmanlı-Türk modernleşmesini incelemek bile bu anlamda bize net bir fikir verecektir. **Osmanlı-Türk modernleşmesi 19. yüzyılda kurulan ve Batı tipi pozitivist eğitim veren eğitim kurumları üzerinden yani Tıbbiye, Harbiye ve Mülkiye üzerinden yükselmiştir.** Otoriter ve yarı-teokratik Padişahlık rejimine karşı muhalif hareketler daha çok iyi eğitim alan cesur, bilgili ve aydın genç bürokratlar, devlet görevlileri ve şehirli aydınlar tarafından geliştirilmiştir. Bu bürokratik ilerici akımların isimlerinde bile gençlik olgusuna vurgu yapıldığı görülebilir.

Genç Osmanlılar ve sonrasında Jön Türkler hareketlerinin isimlerinde “**genç**” ve Fransızca genç anlamına gelen “**jön**” terimlerinin geçmesi tesadüfi değildir. Genç Osmanlıların çalmalarıyla Osmanlı’nın önemli bir demokratikleşme adımı olan I. Mevritiyet dönemi gerçekleşmiş ve ilk Türk anayasası olan Kanun-i Esasi ilan edilerek, Meclis-i Ayan ve Meclis-i Mebusan kurulmuştur. Sultan II. Abdülhamit’in *istibdat* adı verilen baskıcı rejimine karşı mücadele veren Jön Türkler ve sonrasında kurdukları İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Partisi, 1908 devrimi ile Osmanlı-Türk modernleşmesi ve demokratikleşmesinin en önemli adımlarından birisi olan II. Mevritiyet dönemini getirmişler ve Mustafa Kemal Atatürk ve Cumhuriyet devrimlerine de ilham kaynağı olacak birçok reforma imza atmışlardır. **Gençliğin rolü Çanakkale Savaşı ve Kurtuluş Savaşı’nda da büyüktür.** Mustafa Kemal ve arkadaşları’nın örgütlediği milli kurtuluş hareketi içerisinde gençlik aktif olarak yer almış, hatta Tıbbiyeli Hikmet gibi öncü gençler Mustafa Kemal’e bile milli mücadeleyi bırakıp mandayı kabul etmesi durumunda destek vermeyeceklerini belirtecek kadar kendini milletin başımsızlığına hedefine kilitlemiştir.

Gençliğin Cumhuriyet döneminde toplumsal yaşamdaki yeri giderek artmıştı r. Gençlik artık medrese tipi biat kültürüne dayalı ve dış dünyaya kapalı eğitimden kurtularak modern okullarda eğitim almaya başlamış ve Atatürk tarafından rejimin geleceği ve gelişmesinin en önemli unsuru olarak yüceltilmiştir. Zaten 23 Nisan ve 19 Mayıs gibi çocuklar ve gençlere bayram ilan edilmesi bir ülkede yaşamamız da işte Cumhuriyetin kurucu kadrolarının gençliğe

verdikleri önemle yakında alaka?d?r. Atatürk'e göre gençlik kendisinin ve rejimin eksikliklerini giderek ve tehditler kar??sında rejimi koruyacak olan en önemli sosyal gruptur. **Atatürk gençli?e öylesine güvenmi?tir ki, Bursa Nutku olarak bilinen ünlü konu?mas?nda gençli?e gerekirse her türlü tehlikeyi göze alarak ve her türlü fedakârl??? yaparak ve hatta gerekirse kendisine de kar?? gelerek ülkenin ba??ms?zl???n? korumas? yönünde telkinde bulunmu?tur.** ??te bu idealist duygularla kurulan Cumhuriyet rejimi 1920'ler ve 1930'larda Osmanlı'nın borçları? üstlenmesine ve Dünya Sava?ları'nın ya?and??? çok zor bir dönemde kurulmas?na kar??n, bugün hâlâ sonras?nda gelmi? iktidarlar?n sata sata bitiremedi?i yüzlerce fabrikay? kurmu? ve Türkiye'nin müthi? bir sosyoekonomik ve kültürel geli?me göstermesini sa?lam??t?r. Bu idealist ku?aklar?n çocukları? ve torunları? ise 1950'li yılları?n sonları?nda ve 1960'larda Türkiye'nin demokratikle?mesi ve sosyal devlet anlay???n?n olu?mas?nda etkili olmu?tur. 1950'lerin sonları?nda Demokrat Parti'nin sivil demokratik bir iktidar özelli?inden ç?karak art?k bir *sivil diktatorya* kurmas? sonras?nda ?stanbul ve Ankara'da üniversite gençli?i ayaklanm?? ve DP'nin y?k?lma sürecine giden olaylar ba?lam??t?r. 27 Mayıs ihtilali sonras? hazırlanan özgürlükçü 1961 anayasas? ile de gençli?in özerk ve özgür üniversitelerin kurulmas? ve örgütlenmenin serbest bırak?lmas?yla siyasal ya?amda önemli bir özne haline gelmesi sa?lanm??t?r. Gençlik bu dönemde özellikle yurtsever-sol ideolojinin etkisinde Amerikan kar??t?, ba??ms?zlıkç? ve sosyal adaletçi gösteriler düzenlemi? ve ülke sorunları?na büyük bir duyarlılık göstermi?tir. Ancak So?uk Sava? koşulları?nda ya?anan olumsuz bir geli?me ise ülkelerinin ba??ms?zlık ve demokratikle?mesini savunan bu gençlerin kar??sına yine idealizmle dolu ancak 68 ku?a?? olarak bilinen bu gençlere kar?? kör bir dü?manlık besleyen saf Anadolu gençlerinin ç?karılması? olmu?tur. Bu dönemde 1960'ları?n sonları?ndan ba?layarak Türkiye'deki sa? ve sol gençlik örgütlenmeleri arasında demokratik s?n?rlar? a?an silahlı çat??malar ya?anm??t?r.

Zamanla 1970'lerde bu olaylar daha da vahim bir hal alm?? ve sa?-sol çat??malar? ?iddetle artarken, aynı ideolojinin farklı fraksiyonları? arasında da silahlı mücadele ba?lam??t?r. Hakikaten de gençli?in siyasete katılı?m? ne kadar olumlu bir özellik ise, 1970'lerde gördüğümüz bu a??r? politizasyon ortamı da o kadar olumsuz diyebiliriz. Genelde politizasyondan bahsederken biz Amerikalı siyaset bilimci Robert Dahl'dan alıntılayarak 4 aşamadan söz ederiz. Bu aşamalar; ilgi duyma, önemseme, bilgi edinme ve eylemde bulunmadır. Bunlar demokratik bir politizasyon zincirinin 4 önemli adımıdır. Ancak eylem aşamasının demokratik düzenden ç?kması? ve silahlı çat??macı bir mücadele dönü?mesi durumunda a??r? politizasyon durumu gündeme gelir. 12 Eylül öncesi dönemi gençli?in a??r? politize oldu?u bir dönem olarak nitelendirmek sanırım bilimsel açıdan do?ru olacaktır. Bu dönemde gençli?in demokratik düzenden ç?kması?nda tabii ki devlet destekli oyunların ve provokatif söylemlerin de büyük etkisi olmu?tur. Bu nedenle gençleri suçlamak gibi bir kolaycılığa kaçmak yerine, 12 Eylül öncesi tabloyu oluşturan iç ve dış nedenlere odaklanmak daha do?ru olacaktır. Tabii ki 1970'lerin a??r? politizasyon ortamına tepki olarak tüm özgürlükleri askıya alan 1982 Anayasası ile de gençli?in siyasete katılması? tamamen engellenmi? ve bilinçsiz apolitik ku?aklar yeti?mesi ve ülke sorunları?na gençlerce sahip ç?kılmaması arzulanm??t?r.

Denilebilir ki 12 Eylül öncesinde 1961 anayasasının özgürlükçü ortamının de?erinin bilinmedi?i dü?üncesiyle 12 Eylül sonras? gençlerin ve hatta tüm sivil-sosyal aktörlerin siyasete katılı?mı? engelleyen baskıcı bir anayasa ilan edilmi?tir. Tüm siyasal partiler, sivil toplum kuruluşları?, sendikalar kapatıldı ve demokrasiye dönülmesi sonras? da siyasal partilerin sivil toplum kuruluşları? ve sendikalarla ilişkisi kurabilmesi hatta gençlik ve kadın kolları? kurması? engellenmi?tir. Tabii ki bu baskıcı otoriter özellikler zamanla kaldırıldı ve Türkiye'de yeniden demokratik bir düzene geçildi?tir. Siyaset bilimi açısından ele aldığımızda depolitizasyonun üç önemli nedeni vardı. Bunlar; a??r? geli?mi? zengin, refah düzeyi yüksek ülkeler ve gruplarda siyasete ilgisizle?me nedeniyle, çok fakir, geri kalmış, eğitimsiz gruplar ve ülkelerde kadercilik ve etkinlik psikolojisinin olmaması nedeniyle siyasete katılı?m düşüktür. Ülkemizde de özellikle varo? semtlerinde oturan fakir-kaderci topluluklarda depolitizasyon 12

Eylül'den bu yana çok yaygınlaştı ve aslında solun güçlü olması gereken bu bölgelerde *neo-liberal siyasal islamcı* partiler önem kazanmışlardır. Üçüncü önemli depolitizasyon nedeni ise siyasetin çok tehlikeli bir hal aldığı iç savaş, darbe gibi dönemlerde velilerin çocuklarını siyasetten uzak yetiştirmesiyle gerçekleşebilir. Bu da Türkiye için yerinde bir açıklamadır. Zira 12 Eylül öncesi iç savaş dönemini ve 12 Eylül'ün inkılabı, baskıcı dönemini görmüş olan bireyler çocuklarını siyasetten uzak yetiştirmeye gayret etmişlerdir. Bu nedenle bizdeki yaygın fakirlik, kadercilik anlayışları ve 12 Eylül travması'nın Türk halkında yarattığı korku nedeniyle gençlerin 1980'den bu yana siyasete katılmı oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Benzer şekilde 12 Eylül'ün sola karşı güçlendirmeye gayret ettiği ve biat kültürü yayan tarikat ve cemaatlerin toplumda yaygınlaştırmaları gençliğin ülke sorunlarına sahip çıkmak yerine, birilerinin elinde oyuncak olmasına yol açmıştır.

iletisim@PolitikaDergisi.com [2]

Yorumlar

- [İç Siyasa](#) [3]
- [Tarih](#) [4]
- [Toplumsal](#) [5]

Kaynak URL (30/04/2024 - 05:56 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/turk-siyasal-tarihinde-genclik>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/ozan-ormeci>

[2] <mailto:iletisim@PolitikaDergisi.com>

[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>

[4] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/tarih>

[5] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>